

Levens redden is geen bijzaak

Euthanasie en orgaandonatie zijn strikt gescheiden werelden, en dat heeft een reden. Om ze met elkaar te verbinden zijn enkele voorwaarden nodig, vindt **Ignas Devisch**.

IGNAAS DEVISCH

Wie? Doceert medische filosofie en ethiek aan de UGent en is columnist bij deze krant.

Wat? We houden beter eens een grondig maatschappelijk debat over orgaandonatie. Zo zou de burger beter geïnformeerd zijn en kan hij een eigen standpunt bepalen.

In zijn fascinerende film *21 grams* werkt de Mexicaanse regisseur Alejandro González Iñárritu een complexe verhaallijn uit die draait rond orgaandonatie: het hart van een man die omkomt in een verkeersongeval, biedt een chronische hartlijder de kans langer te leven. Zoals in zijn andere films maakt Iñárritu er een doorwrochte kwestie van. Ditmaal door de ontvanger van het hart verliefd te laten worden op de vrouw van de overleden donor. Maar misschien is die gelaagdheid wel een metafoor voor de donorrealiteit?

Orgaandonatie is niet zomaar een ethisch thema. Vorig jaar debatteerde zowat heel Nederland over de nieuwe donorwet die er vanaf 2020 van kracht is. Toen bleek nogmaals hoe diep orgaandonatie raakt aan de kern van onze emotionele en existentiële beweegredenen. Wanneer we vervolgens orgaandonatie koppelen aan een ander heikel thema – euthanasie – zitten we meteen in een cursus ethiek voor gevorderden.

Gisteren meldde deze krant dat het aantal geregistreerde donoren was toegenomen én dat opvallend weinig mensen die om euthanasie vroegen, organen doneerden (*DS 12 augustus*). Dat lijkt op het eerste gezicht een aberratie. Als je dan toch beslist om dood te gaan, waarom dan niet je organen wegschenken? Zowel euthanasie als orgaandonatie is een ultieme vorm van zelfbeschikking, dus waarom gaan ze dan niet hand in hand?

Tekort aan donoren

Orgaandonatie is een vorm van altruïsme en kan het levenseinde van stervende mensen zin geven

De experts Luc Colenbie en Wim Distelmans schetsten gisteren al enkele medische en procedurele bezwaren. Ter aanvulling is het goed om even de fundamentele ethische opties van naderbij te bekijken. In principe zijn euthanasie en orgaandonatie twee gescheiden werelden. Dat heeft zo zijn redenen. We zijn er terecht als de dood voor het aantal orgaandonoren op te drijven door mensen richting euthanasie te pushen. Dat zou een democratie onwaardig zijn en elke humane geneeskunde onmogelijk maken. Vandaar de terechte omzichtigheid om orgaandonatie aan te kaarten bij mensen die over euthanasie nadenken en de stilzwijgende consensus om orgaandonatie pas aan te kaarten nadat de aanvraag tot euthanasie is goedgekeurd. Het karakter van vrijwilligheid is cruciaal.

Tegelijk doet het nijpende tekort aan donoren de vraag rijzen: hoe kunnen we dat aantal opdrijven? Misschien zijn er wel mensen die om euthanasie vragen en orgaandonor willen zijn, maar onvoldoende op de hoogte zijn? Dat zou kunnen, maar grote omzichtigheid blijft geboden. Om de werelden van euthanasie en orgaandonatie op een verantwoorde manier samen te brengen, zijn enkele scherpe voorwaarden nodig.

Is de autonome, weloverwogen en geïnformeerde besluitvorming gegarandeerd?

Vermijd je zo veel mogelijk extra belasting van de patiënt in de laatste fase van diens leven?

Is de informatie over orgaandonatie op een correcte, volledige en neutrale manier doorgegeven?

Kan de patiënt te allen tijde de toestemming voor orgaandonatie intrekken?

Zwarte piet

In de ideale wereld is elke burger vroegtijdig op de hoogte van orgaandonatie zodat hij daar in tempore non suspecto over kan nadenken en voor zichzelf een standpunt kan ontwikkelen. Dat is nu niet het geval. Velen zijn niet vertrouwd met de wetgeving of komen er pas mee in contact tijdens de laatste levensfase. Dat kan beter. Nederland had een nieuwe wet op orgaandonatie nodig om een grondig maatschappelijk debat te voeren en iedereen te informeren. Misschien moeten wij zoeken naar een andere aanleiding om iets gelijkaardigs te doen. Als we over zwarte piet publiekelijk de degens kruisen, waarom dan niet hierover?

Transplantatiegeneeskunde vormt in zeker opzicht het toppunt van ons medische kunnen vandaag. In enkele decennia tijd zijn de mogelijkheden sterk toegenomen en de neveneffecten tot een minimum gereduceerd. Als we orgaandonatie na euthanasie zouden laten plaatsvinden in een verantwoorde omkadering, zetten we ook op ethisch vlak een grote stap voorwaarts. Sereniteit en een vertrouwelijke omgeving zijn daarbij van doorslaggevend belang.

Orgaandonatie is een vorm van altruïsme en kan het levenseinde van stervende mensen zin geven. Als er meer en betere mogelijkheden bestaan om mensen met een aanvraag tot euthanasie én een wens tot orgaandonatie op een goeie manier te

begeleiden, moeten we die benutten. Tenslotte gaat het om levens redden. Daar kunnen en mogen we niet slordig mee omgaan.

Gesteld dat dit land ooit nog eens een federale regering heeft, kan ze dat thema alvast met stip bovenaan op de agenda plaatsen. En ze hoeft dat heus niet luid aan te kondigen. Was 'gewoon doen' niet een van de verkiezingslogans?